

вдатися до саморефлексії, задавши собі такі питання: а що б в такій ситуації відчувала та зробила раціональна людина?

6. *Перегляньте свій погляд на речі.* Ми живемо у світі, де часто ситуація є вже певними чином «визначена» соціальними нормами, правилами, цінностями тощо. І те, як визначена ситуація, впливає на те, як ми відчуваємося в ній і як ми діємо. Але насправді кожна ситуація може бути визначена багатьма способами – в цьому і закладено можливості для нас. Кожен з нас в силі дивитися на проблеми чи «негативні» ситуації під іншим кутом зору, побачити в них конструктивні, позитивні моменти, знайти шляхи виходу і бути щасливішим.

Наприклад, можна створити список 5-10 негативних ситуацій, де ми відчуваємо себе сердитими, незадоволеними, розчарованими тощо. І до кожної з них знайти альтернативні бачення і модель поведінки. У складних ситуаціях ви можете зробити так, як радить мудрий англійський дитячий вірш: «For every problem under the sun, there is a solution or there is none. If there be one, think til you find it. If there be none, then never mind it». (Відкладіть думки про цю проблему на якийсь час – тоді вихід може знайти вас сам!).

7. *Працюйте зі своїми емоціями.* Щоразу, коли ви відчуваєте негативні емоції, спитайте себе: які мої думки привели мене до цього? як інакше я можу подумати про те, що мене так турбує? Можливо щось в цій ситуації є смішним, цікавим, новим досвідом. Якщо ви знайдете відповіді на ці питання – ваші емоції неодмінно змінюватимуться.

8. *Проаналізуйте вплив групи на ваше життя.* Час від часу задавайте собі питання, як на вас впливає той чи інший колектив, група, соціум: яку поведінку від вас очікують? що забороняють робити? як насправді вам давно хотілося б поводитися згідно особистих норм та цінностей?

Підсумовуючи, підкреслимо, що розвинуте критичне мислення дає людині: відчуття свободи власної волі; розширення горизонтів бачення світу; можливість знаходити та приймати певні важливі істини для себе; глибоке розуміння себе, своїх цінностей та потреб; сміливість приймати рішення; гнучкість та кращу адаптацію до змін; врівноваженість та спокій здатність протистояти інформаційному тиску; вміння знаходити та знешкоджувати маніпуляції; толерантність до думок інших людей; екологічне ставлення до членів колективу, але водночас вміння орієнтуватися в першу чергу на свої власні цінності тощо.

Усі перелічені вище якості особистості можуть збагатити життя педагога та будуть фундаментом для розвитку критичного мислення учнів.

Література

1. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П., Сущенко І. М. Критичне мислення: як цьому навчати: науково-методичний посібник / За наук. ред. О. І. Пометун. – Харків, 2007. – 190 с.
2. Халперн Д. Психология критического мышления. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.

УДК 159.9:37.011.3–051

Колісник О. Г.

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Спостереження ситуації в навчальному закладі (тематика звернень з боку педагогів та учнів, аналіз конфліктних ситуацій в системі вчитель – учень), результати досліджень, обмін думками з колегами, приводять до висновку, що далеко не всі педагоги приділяють належну увагу теоретичним знанням про вікові

можливості та індивідуальні особливості дітей. Практика показує, що в даний час навчання і виховання слабо опираються на комплекс наявних психологічних знань про розвиток дитини та формуванні її особистості.

У сучасних освітніх установах все ще недостатньо враховуються вікові інтереси та особливості дітей – і у змісті, і у формах проведення ігрової, навчальної діяльності, в організації виховних заходів і, головне, у спілкуванні з школярами. Вчителі, які працюють з дітьми не один рік, часом володіють надзвичайно бідними і одноманітними відомостями про психологічні особливості своїх учнів.

Як зазначає Л. А. Лазаренко, «сучасна ситуація показує низький рівень психологічної компетентності педагогів, робота яких не орієнтована на врахування психологічних станів дітей, на своєрідність дитячих мотивів навчання, праці та поведінки, внутрішньокolleктивних відносин, робить цю роботу багато в чому формальною і породжує в освітньому середовищі негативні явища».

Потреба у вчителях, здатних зайняти особистісно – гуманну позицію щодо вихованця й щодо себе, висуває в розряд **актуальних проблему психологічної просвіти педагогів, насамперед підвищення їх психолого - педагогічної компетентності.**

Учитель повинен не тільки досконало знати свій предмет, а й володіти психологічними знаннями і педагогічною майстерністю, вивчати внутрішній світ дитини, її родину, корегувати міжособистісні взаємини в колективі, які позитивно чи негативно впливають на емоційний, інтелектуальний, соціальний розвиток дитини.

Кожен педагог повинен бути психологічно освічений та психологічно компетентний, тобто здатний ефективно використовувати психологічну освіченість на практиці.

Психологічна компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок з психології; чіткість позиції щодо ролі психології в професійній діяльності педагога; вміння використовувати психологічні знання в роботі; вміння бачити за поведінкою дитини її стан, рівень розвитку пізнавальних процесів, емоційно – вольової сфери, рис характеру, здатність орієнтуватися, оцінювати психологічну ситуацію у відносинах з дитиною і колективом дітей та обирати раціональний спосіб спілкування.

Високий рівень психологічної компетентності дозволяє педагогу доцільно використовувати особистісні ресурси, оптимізувати професійну активність, актуалізувати приховані можливості дітей, ефективно моделювати педагогічну ситуацію, прогнозувати розвиток особистості, аналізувати результати своєї діяльності.

Сьогодні кожен педагог повинен знати основи вікової психології та фізіології. Щоб усвідомлювати механізми управління фізичним і психічним вихованням і використовувати ці знання у своїй роботі, педагогу потрібно знати закономірності життєдіяльності організму і функціональних систем. Пізнання закономірностей роботи вищої нервової діяльності дозволяє педагогу свідомо, з розумінням використовувати розвиваючі та навчальні технології, що сприяють оптимальному розвитку людини.

Для вирішення будь-яких педагогічних проблем успішно використовують певні психологічні прийоми, знання яких допомагає педагогу бути більш компетентним і ефективним у своїй діяльності. Вчитель, що володіє багажем психологічних знань, використовує їх для розуміння, тлумачення і відображення різних педагогічних ситуацій, мотивів поведінки вихованця, його стану тощо.

Вивчивши літературу з даної теми, ґрунтуючись на роботах таких психологів, як Лазаренко Л. А., Зімньої І. А., Ємельянова Ю. І., Маркової А. К., можна зробити висновок, що психологічна компетентність педагога – важливий елемент професійної

педагогічної компетентності, який багато в чому визначає педагогічний професіоналізм сучасного педагога, особливо в умовах зміни освітньої парадигми, нового підходу до освіти в нашій країні.

Традиційна модель психологічної просвіти педагогів у межах навчального закладу є недостатньо технологічною, затеоретизованою. Тому ми поставили перед собою завдання підібрати такі технології навчання педагогів, які спрямовані на навчання баченню проблеми, розуміння зв'язків; технології, що навчають плануванню, проектуванню, моделюванню, складанню завдань та вирішення професійних завдань у конкретних умовах, оцінювання результату і внесення необхідних коректив.

Досить ефективним груповим методом навчання педагогів є тренінг, завдяки якому учасники розкривають власний потенціал, відбувається особистісне й професійне зростання. За допомогою різноманітних технік педагоги усвідомлюють і долають власні психологічні проблеми, які перешкоджають вирішенню професійних і життєвих завдань. У соціально-психологічному тренінгу застосовуються практично усі методи навчання: інформування, групова дискусія, рольові та ділові ігри, аналіз ситуацій, психогімнастика, тестування, самостійна робота, індивідуальне консультування тощо.

Враховуючи все вищезначене, ми поставили перед собою завдання – **розробити та реалізувати у гімназії заходи, які сприятимуть розвитку психолого – педагогічної компетентності педагогів, формуванню психологічної культури.** Це завдання було реалізоване у створеному нами проекті «Розробка та впровадження програми формування психологічної компетентності педагогічних працівників».

Завдання проекту

1. Розробити та впровадити у навчальному закладі систему заходів з підвищення психологічної компетентності педагогічного колективу.
2. Озброїти вчителів сучасними технологіями проведення навчально-виховної роботи.
3. Забезпечити педагогів антистресовим техніками.
4. Сформувати у педагогів НЗ навички саморегуляції в стресових ситуаціях, навички самоорганізації, самомотивації.

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

I. Підготовчо – організаційний етап (жовтень – грудень 2013 р.)

Спільно з адміністрацією навчального закладу визначено та обговорено тему, мету та завдання проекту, зібрано та опрацьовано тематичні матеріали, діагностичний інструментарій.

II. Діагностично-аналітичний етап. Проведено попередню діагностику в системі моніторингу особистісного розвитку учнів та педагогів та системно-кореляційний аналіз її результатів (використані методика: «Життєва активність особистості за основними видами діяльності»; «Соціально-комунікативний розвиток учнів класу»; «Ціннісні орієнтації у сфері спілкування» (автор Киричук В. О.), «ДВОР» (за З. Карпенко).

Застосування цих методик дало можливість порівняти експертну оцінку життєвої активності вихованців за основними видами діяльності класними керівниками (життєва активність) з оцінкою учнів стосовно того, в якій сфері діяльності зосереджена найбільша активність кожного вихованця (ціннісні орієнтації). Співставлення цих показників дало можливість побачити рівень обізнаності класного керівника про індивідуальні особливості учнів класу. Результати свідчать про незнання класними керівниками своїх вихованців, про суб'єктивне оцінювання учнів, їхньої життєвої активності при проведенні діагностики. На основі

отриманих матеріалів розроблено комплекс заходів з формування психологічної грамотності педагогічного колективу гімназії.

III. Організаційно – виконавчий етап. Реалізація комплексу заходів з формування психологічної компетентності педагогічного колективу, поточна діагностика, аналіз та корекція змісту запланованих заходів, відповідно до результатів діагностики. На цьому етапі передбачене поступове впровадження інтерактивних технологій у виховну роботу класних керівників та презентація ними корекційно – виховних сценаріїв роботи з учнівськими колективами.

IV. Підсумковий етап. Узагальнення та аналіз результатів проекту, систематизація результатів практичної роботи передбачається у травні 2017 року. Але проміжні результати його реалізації відстежуються систематично.

Позитивна динаміка, що спостерігається у процесі реалізації програми, свідчить про те, що педагоги стали активно використовувати інтерактивні методи не тільки у навчальній, а й у виховній роботі з учнями; навчилися розрізняти емоційні стани учнів та вибирати ефективні методи виховного впливу; актуалізували та підвищили свої знання з вікової психології. Все це свідчить про ефективність запропонованої моделі розвитку психологічної компетентності педагогів, на відміну від традиційної моделі психологічної освіти.

Література

1. Гончарова Н. А. Разработка структурно-функциональной модели формирования профессиональной компетенции будущего учителя в условиях информатизации образования / Образование и общество. – 2008. – №1. [http: //www.ieducation.ru > 1_2008/is.html](http://www.ieducation.ru > 1_2008/is.html)
2. Ємельянов Ю. І. Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности. М., 1985.
3. Зимняя І. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 27 с.
4. Лазаренко Л. А. Психологическая компетентность педагога как фактор профессионализации //Современные наукоемкие технологии. – 2008. – №1 – с. 67–68.
5. Лук'янова Н. И. Психолого-педагогическая компетентность учителя. Диагностика развития. М., 2004.

УДК 378.147

Колодійчук Л. С., Гайдукевич С. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОЕКТУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасна світова практика інформатизації навчального процесу вказує на стійку тенденцію до впровадження віртуальних вимірних засобів для проведення досліджень реальних процесів. Зокрема, в американських університетських навчально-наукових лабораторіях знайшли широке застосування віртуальні пристрої фірми «National Instruments».

Під віртуальними пристроями розуміють програми в середовищі LabVIEW, що функціонально і зовні подібні до реальних та виконують певні задачі [2. с. 34]. Концепція віртуальних інструментів полягає у проектуванні програмної моделі деякого реально існуючого приладу з метою збору даних і керування технологічними процесами.